

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ב' שבט תשפ"ג | דף היומי בבלי: נדרים צא | דף הכולל: נדרים מז.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן צ"ב עד אמצע סעיף ב' "ודווקא".

מוסר: שמירת הלשון - פרק ג' 'וראה אחי' עד 'ובאמת'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: ש הפרישות פרק ה פ"ה "והשתדל אח"כ לאטום אזניך"

**'כל המבט שלי על 'זיכוי הרבים' התהפך מאותה
שבת', מה שראיתי במו עיני היה מדהים בכל קנה
מידה: ללא תנאים, בלי כללים, כמעט בלי אנשים...
איפה שרק רוצים לשמוע, הולכים - רצים להשמיע'**

הצצה על זיכוי הרבים של הגה"צ רבי ירחמיאל קראם זצ"ל

עצמו לתפעל את הארגון החשוב לחינוך לימוד המוסר 'ארחות
חיים'.

וכך סיפר לנו:

'לפני כעשרים שנה לערך הקמנו את הארגון על שם הגאון
רבי חיים זליבנסקי זצוק"ל ראש ישיבת 'מאור התלמוד' בעיר
רחובות. מני אז הבאנו לעירנו עשרות דרשנים, ראשי ישיבות
ומגידים להאדיר ולחזק את לימוד המוסר'.

'אולם מכל המגוון הרחב והעצום של הדרשנים שבאו ונשאו
דברים, האחד והיחיד הבולט מכולם היה הרב ירחמיאל קראם'.
'במה זה בה לידי ביטוי? שאלנוהו.

'הרב קראם אף פעם לא סירב! זהו משהו נדיר בכל קנה
מידה. מתי שביקשתי ממנו לבוא ולשאת דברים, הוא התייצב,
מוכן ומזומן עם כל מרץ הנעורים שהיה לו ובשיא כוחותיו, עד
שחלה את מחלתו האחרונה ממנה לצערנו לא קם. מעולם הוא
לא אמר לי 'אין לי כוח' ותמיד הוא הופיע עם כל הפרישקייט
והשמחה'.

'כשאשתו הרבנית שתבדל לחיים נאלצה בשנים האחרונות
לסעוד את אמה בשבתות רבות, או אז היה הרב ירחמיאל
מתקשר אלי לעיתים מזומנות ומעדכן כי השבת הוא פנוי. הוא
לא היה מחכה שיזמינו אותו, אלא היה מזמין את עצמו, וכי
קלה בעיניך זיכוי הרבים!'

'זיכוי הרבים' של ר' ירחמיאל הוא שם דבר, מושג הכולל
בחובו מגוון נושאים, קשת רחבה של עניינים כפי שנראה לפנינו.
החל מאמירת שיעורים, שיחות, הרצאת הרצאות, עבור דרך
מכירת מוצרי מזון כשרים בתכלית ההידור לחג הפסח שאף
בזה זיכוי הרבים ממדרגה ראשונה, או בהבאת מכונות גילוח
כשרות לאנשים הרחוקים מתורה ומצוות, וכלה במערכת
ענפה של ישיבות בין הזמנים, או הקמת קמפ לבני הישיבות,
והרשימה עוד ארוכה.

הצד השווה שבהן, שבכל הפעילויות הברוכות והמגוונות
היה 'זיכוי הרבים'.

'שולחן ערוך' שלם עם סימנים, סעיפים וסעיפים קטנים היה
לו לר' ירחמיאל בהלכות 'זיכוי הרבים', כי כשם שאין רגע פנוי
ביממה של האיש הישראלי שאין לו התייחסות ב'שולחן ערוך',
כך בהלכותיה החמורות של זיכוי הרבים וריבוי כבוד שמים יש
לו לר' ירחמיאל סעיפים ותתי סעיפים.

מהפכת מודיעין עילית

מאחורי המרתונים העצומים של שיחות, דרשות, והרצאות
שהתקיימו לעיתים קרובות בעיר מודיעין עילית, עומד אדם
אחד. איש עשיה במלוא מובנה, מזכה הרבים באופן הנעלה
ביותר, ונחבא אל הכלים הרב אהרון פלד שליט"א, שנטל על

'מה אומר ומה אדבר, כל מה שידעתי על זיכוי הרבים היה מעט שבמעט ממה שראיתי באותה שבת. מלבד זאת שמבחינה גשמית היה לנו את המינימום, אמנם את סעודות השבת אכלנו אצל הרב דוד דרלי הי"ו מגדולי העסקנים בטבריה החרדית, אך השינה הייתה במקום אחר על מזרונים בלבד. ר' ירחמיאל אפילו לא שת ליבו לכך, כל כולו היה חדור מטרה ומלא מוטיבציה למצות את השבת עם מספר רב ביותר של הרצאות דרשות ושיחות'.

מאלפי זהב וכסף

'כל המבט שלי על 'זיכוי הרבים' התהפך מאותה שבת', ממשיך ומספר הרב פרייזלר, 'אני הייתי רגיל לומר הרצאות רק לקבוצות של חמישים איש ומעלה... וגם זאת, רק עם סאונד מעולה וכל התנאים הטכניים האמורים לשפר את הרגשת המרצה. אך מה שראיתי במו עיני היה מדהים בכל קנה מידה: ללא תנאים, בלי כללים, כמעט בלי אנשים... איפה שרק רוצים לשמוע, הולכים - רצים להשמיע'.

'בית הכנסת עם עשרה אנשים, הרי זה מתכון משובח לאמירת דרשה'...

כי הכל כשר בדרך להרבות כבוד שמים.

'באותה שבת דיבר הרב ירחמיאל כעשרים דרשות. לפני התפילה, באמצעה, ולאחריה, בבית כנסת זה, ובבית מדרש הסמוך לו, עונג שבת אצל משפחת פלוני, והרצאה לנשים באולם אלמוני וכו' וכו' סחרור של דרשות ללא הפסקה. מדבר ומחזק גם אם הגיעו רק שלושה אנשים, כי אין ערוך לחיזוקו של אדם אחד, קל וחומר בשלושה אנשים'.

'הפינוק היה ממנו והלאה, אינני יודע אם אצליח לחקות אותו במרץ הבלתי נדלה שהיה לו, אבל קיבלתי פרספקטיבה נכונה על 'זיכוי הרבים' ועל ריבוי כבוד שמים. הלימוד שלמדתי לעצמי משבת זו היה עצום ויקר מפז, ראיתי באופן מוחשי כיצד מזכים את הרבים בעוצמה, בחשק, למעט ולרב, כי עיקר העיקרים הוא התועלת של השומעים ולא של המרצה'...

באופן כללי הוא היה נוסע פעמים רבות לשבות בבתי מלון או בתי הארחה שהזמינוהו לשאת מדברותיו לאורחי המקום. היה זה סוג של 'תכנית אומנותית' בהכשר מהודר. פעמים שהיה מקבל תמורה עבור דרשותיו, ופעמים ששווי האירוח שלו ושל משפחתו היה התמורה לשיחותיו.

אולם השבתות 'המוצלחות' ביותר מבחינתו, היו השבתות בהן היה מספר רב ביותר של דרשות. פעם הוא סיפר בהתלהבות: 'הייתי במלון פלוני וקיבלתי על שהותי שם שלושת אלפים וחמש מאות שקלים, אולם בשבת שלאחריה הייתי במלון אלמוני ומסרתי שם עשר דרשות! דבר זה היה חשוב בעיני לאין ערוך מהממון שקיבל שבת קודם לכן.

(מתוך הספר ר' ירחמיאל)

'זכיתי וסידרתי לו בשבתות אלו קרוב לשלושים (!) דרשות. החל משעתיים לפני כניסת השבת, וכלה במוצאי השבת בשעה 12.00. בליל השבת הוא היה מדבר עד השעה 12.30 בכמה בתי כנסת. רשמתי לו על דף 'תכנית עבודה' היכן הוא צריך לדבר ובאיזו שעה, וכך הוא היה מסודר ומאורגן'.

'בשבת שכזו הוא לפעמים הלך ארבע פעמים לשכונות 'ברכפלד' ו'חפציבה', כאשר לכל צד יש ללכת כמחצית השעה. עיקר פעילותו בשבתות אלו הייתה לחזק אנשים רבים ככל הניתן, לתורה וליראת שמים. אף בתוך סעודות השבת הזמינוהו לשאת דברים בישיבות במודיעין עילית, והוא לא היה מוותר על שום דרשה!'

'אף כשהיה מגיע למודיעין עילית בימות החול הייתי מסדר לו 'תכנית עבודה' מסודרת, משעה 10.00 בבוקר עד השעה 11.00 בלילה'.

'אומר בגילוי לב', שח הרב פלד, 'לא פספסנו אף לא מוסד אחד במודיעין עילית! בין ליטאי, חסידי או ספרדי. הוא הגיע לדבר אפילו בארגון של בנות מתבגרות הנקראות במחוזותינו 'מעוכבות שידוך', שם דיבר איתן על כוח התפילה, על מה צריך להתפלל, ואיך להתפלל, חזקן ועודדן במצבן הלא פשוט.

הספק של שבת אחת

סיפר המחנך הרב סנדר פרייזלר שליט"א: 'הרב ירחמיאל לימד אותי פרק בהלכות 'זיכוי הרבים'.

וכך היה המעשה:

'לפני שנים רבות התגוררתי בישוב החרדי 'חזון יחזקאל', הנקרא כך על שם מרן רבי יחזקאל אברמסקי זלה"ה. מלבד המשפחות המתגוררות בישוב, היה שם 'כפר נוער' שהכיל מוסדות לתפארה: 'ישיבה קטנה' ו'מתיבתא' לבני עדות המזרח, שהוקמו על ידי תנועת 'צעירי אגודת ישראל'. בראש המוסדות עמד הרב ירחמיאל קראם כמנהל המתיבתא וראש הישיבה קטנה בין השנים תש"מ - תשמ"ט'.

'מידי יום נסעתי לישיבת 'קריית מלאכי' ללמוד בסדר א' עם בחורים מקשיבים, וכך הכרתי בישיבה את מנהלה המסור הלא הוא ר' חיים אהרון יוספי הי"ו שמשקיע את כל מרצו כבר שנים רבות למען שגשוגה ופריחתה של הישיבה'.

'באחת משיחותנו נסובה השיחה אודות הרב ירחמיאל קראם שעושה נפשות ומרביץ תורה לאלפים ללא לאות וללא עייפות. בקשתי מר' חיים אהרון שהיה ידיד נפש של הרב קראם, שיקשר בינינו משום שחשקה נפשי אף אני בהרבצת תורה לעם שבשדות, ורצוני ללמוד את המלאכה שאינה אלא 'חכמה'.

'ר' חיים אהרון, איש של עשיה ויוזמה, ארגן מיד לרב ירחמיאל שבת של הרצאות בעיר טבריה, והרב ירחמיאל כמוכן שלא סירב לחזק יהודים באשר הם. כך יצא שאני הצטרפתי לשבות עם הרב ירחמיאל בטבריה כשאני בא ללמוד על מנת ללמד'.

'לכל זוג מכנסיים פשוטים שנתפרו על ידי חייט יש כים קטן סמוך להגורה שמיועד לכסף קטן. לאחרונה הפסיקו להשתמש בכים הזה לצורך אכסון של כסף. אם כן עבור מהו מיועד? מטרתו לאכסון בו סיפור קטן לשעת הצורך'

דרכי החינוך הנמצלים של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

את הילדים חניך לתפילה בדרך נעימה ובלי שום לחץ. היה אומר בסבר פנים רגוע: "צדיק, עכשיו שמונה-עשרה..." או שדפק קלות על הגב בקצות אצבעותיו. היה טוען בתוקף שאם ילד משחק קצת בחוץ ומתפלל קצת, אך מתוך אווירה טובה - כשיגדל לא תהיה לו בעיה למצוא טעם בתפילה. אך ילד שבילדותו ננזף ונלחץ באופן קבוע להתפלל, יקשה עליו בבגרותו להתחבר לעבודת התפילה.

כל הערה היתה מלווה במילה טובה. היה תמיד חוזר על משפט המיוחס לאחד הגדולים: "הכל אתה יכול לומר, אבל תחשוב איך לומר". היה לו חוש הומור. אמנם מאד נזהר מליצנות, אבל תמיד היה זורק מילה מבדחת.

ופעם כשרבו הבנים עם הבנות ריב קל ניגש בבדיחותא ואמר: "מעניין, אני פעם לא רבתי עם אחיותיי" [לא היו לו אחיות]... פעם דיברו הילדים בבית מענייני פוליטיקה. רבי משה אמר להם: "יש לנו חצר כל כך גדולה; שם תוכלו לדבר כל מה שאני לא רוצה לשמוע..."

"בעת שלמדתי בישיבת רוז'ין לצעירים בבני-ברק", מספר הבן, ערכו 'מבחן אמריקאי' שבסיומו היה אמור אבא לדבר לפני בני הישיבה. למרות שלא הצלחתי להגיע לציון גבוה כל-כך, אבא נישק אותי ודיבר אלי בחיבה. התרגשתי מאד שבמקום לנזוף בי, עודדני מאד. שמחת-הלב שהדבר נתן לי חיזקה אותי בלימודי מכאן ולהבא."

היו בו ברבי משה הנימוס וההדר של בני דורו, שכבר אינם אופייניים כל כך לצעירי דורנו. אחד הבנים סיפר: היינו פעם בביתה של משפחה אמידה שהחזיקה כלי כסף נאים במיוחד. שאבתי הנאה מהתבוננות באותם כלים. אבא העיר לי בלחש שבבית אחרים לא מסתכלים על דברים אישיים.

היו לרבי משה קביעות ללימוד עם הנכדים. ממרומי גילו היה משכיל לרדת לרמתו של ילד קטן ולדבר אליו בשפתו. היה מתחבב עליהם עד שלא חשו במחיצתו בכבודות כל-שהיא. אחד הנכדים, רבי אשר קובלסקי שליט"א, סיפר שבאחת הפעמים כשהתיישב ללמוד עם סבא בהיותו בכיתה ה', אמר לו סבא: "אני לומד כעת בכיתה ג', ואני רוצה שאתה תלמד אותי".

לנכד אחר, רבי חיים זמורה שליט"א, העניק רבי משה ספר על

אמרו בעלי המוסר: הרוצה לעמוד על טיבו של אדם פנימיותו ומידותיו, יתבונן ביחסיו לקרובים אליו וביותר ולשוהים במחיצתו; אשתו ובני ביתו. בחוג משפחתו וסביבתו הקרובה מתגלה אופיו האמיתי של אדם.

ואם מידותיו של רבי משה היו זוהרות, הרי שבתוך הבית זהרו הן שבעתיים.

משנות צעירותו ועד סוף ימיו אף אחד מבני המשפחה לא זוכר ולו פעם אחת! שהאבא הרים את טון הדיבור בבית. אם אחד מבני הבית היה מגביה את הקול היה האב ניגש אליו בשלוח ומעיר לו בעדינות "דברי חכמים בנחת נשמעים".

האווירה בבית היתה מכובדת והדורה והילדים חשו כלפיו דרך-ארץ, ולא העזו להמרות את פי.

"את החינוך הטוב ביותר בבית", שח אחד מבני הבית, "העניק אבא זצ"ל בהנהגה שלו. תמיד שמר על נכבדות בבית, על השראת השכינה בו. לא זכור לי מאז שנולדתי, ולו פעם אחת, שהרים את טון הדיבור בבית. תמיד נותר באותה מנוחת הנפש, אותה שמחה, אותה איפוק נשיאותי ומכובד. היינו מכבדים את ההורים, אבל זה הגיע בטבעיות. הם היו אבא ואמא שידעו להחזיק את הבית בנכבדות. בתור ילדים, אם היינו מרימים את טון הדיבור הוא היה מעיר 'דברי חכמים בנחת נשמעים'!"

אירע שאחד הילדים דיבר באופן שאיננו מספיק מכובד. אבא לא צעק, אלא אמר לו: "אתה נזכר כשהיינו ילדים בחיידר בפרשבורג וישבתי לידך?!" מיד הילד הבין את יחסי הכוחות. היה איזה ויכוח ואחד הילדים ההין 'לחלוק' על אבא. שם רבי משה את היד על המצח ובהבעת פנים רצינית אמר: "תזכיר לי איך כתוב בפסוק כבד את בנך"..." הכל התנהל בחכמה ובדעת; חכמה שנבעה מיראת-שמים, כנאמר במשלי (ט, י): "תחילת חכמה היא יראת השם".

חינוך בנחת ובנעימות

הבית ספוג היה ברוח של יראת-שמים וזהירות על קלה כחמורה, מה שהכריח גם אווירה של רצינות וכובד-ראש, אולם לא מתוך כעס, מרירות או עצבות חלילה. כשהיה צורך להגיב למשובת-ילדות שחצתה את גבול הטעם הטוב, היה רבי משה יודע להעמיד סבר פנים חמורות ואף להכות, אולם לא מתוך כעס וסערה, אלא בשלוות-נפש ורגוע.

עובדות והנהגות מרתקות. ברבים מהם היה נוכח בעצמו, ואחרים שמע ממקורות מהימנים. היה מספר לנכדים בלהט של יראת-שמים ומחבר את השומעים להיסטוריה היהודית. אולם תמיד היתה בפיו ההדגשה כי אין 'סיפור המעשה' עיקר אלא המעשה!

הוא היה אומר בחיך: "לכל זוג מכנסיים פשוטים שנתפרו על ידי חייט יש כיס קטן סמוך לחגורה שמיועד לכסף קטן. לאחרונה הפסיקו להשתמש בכיס הזה לצורך אכסון של כסף. אם כן עבור מהו מיועד? מטרתו לאכסון בו סיפור קטן לשעת הצורך, כזה שתוכל לשלוף אותו בקלות..." המסר הוא, שאדם צריך תמיד שיהיה לו באמתחתו משהו 'טוב' לומר. ניתן להסתייע בזה בכל מיני מקרים; כשפוגש מישהו ורוצה לנהל איתו שיחה ידידותית, כשרוצה להעלות חיך על פנים של מישהו, כשיש צורך להפיג מתח בין ניצים וכדומה.

אל הבטלה התייחס רבי משה כאל אם כל חטאת ותמיד זירז את הנכדים לניצול הזמן והתרחקות מבטלה. לנכדים, בהיותם קטנים לימים, הטיף שאם אין להם כח ללמוד לפחות שיאמרו תהלים. ואם אין להם כח לתהלים יקראו לכל הפחות סיפורי צדיקים... העיקר שלא ישתעממו ושלא יתעסקו בדברים חיצוניים. (מתוך הספר 'לדמותו של מחנך')

לימוד משותף. ובהקדשה לא כתב לו כנהוג: "מאת סבא טורק", אלא: "מאת החברותא!"

רבי משה עקב אחרי הנכדים והיה מדרבן אותם על ידי מבצעים אישיים. לנכד אחד ערך 'מבצע' לקימה בזמן. לנכד אחר הבטיח שאם ידבר במשך תקופה עם מגיד-השיעור בלימוד, יקבל במתנה מכשיר 'טייפ'. במשפחת שליזינגר היתה קביעות אחת-לשנה להוציא חוברת דברי תורה לעילוי נשמת הסבא הצדיק רבי דוד שליזינגר זצ"ל. באחת השנים שיגר רבי משה מתנה למי מהנכדים שטרם לכתוב ולשלוח דברי תורה לחוברת. בהזדמנות אחרת שלח לנכדים ספר הנועד לכתובת חידושי תורה ורשם על גבו: "מי שמחזירו מלא, מקבל עוד אחד".

הנכדים צברו חוויות-לימוד עם סבא. בקטנותם למדו עמו חומש ורש"י. הוא ידע את פירוש רש"י על התורה בעל פה ואף את לעזי רש"י, וכשהיה לומד עם נכדים היה מתקנם, גם כשלא ראה בעיניו. כשבגרו יותר גם למדו עמו גמרא ומפרשים. הנכדים נזכר שלמדו בצוותא מהרש"א ואמר לסבא שהמהרש"א קשה. רבי משה עצר ואמר לו: "המהרש"א לא יכול להיות קשה. יכול להיות שלך קשה להבין אותו. אבל אם תחזור שוב-ושוב על דבריו תוכל להבין אותו".

רבי משה היה מקור בלתי-אכזב של שמועות וסיפורים,

**"אני עצמי ממש הסמקתי מבושה, התביישתי
עבור אותו אדם שנעמד ככה מזל גדול הדור,
הרב שעניי הדור כולו נשואות אליו, ואומר לו
"לא הבנתי..."", "שהרב יסביר עוד פעם"**

ראש ישיבת נדבורנה לצעירים, הגאון רבי מתתיהו גרוסמן שליט"א, מספר על השיעור שלמד ממרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ושנוגע לכל מלמד ומגיד שיעור

אליעזר (לייזר) רוט

שישבו ויראו, שתיחקק בראשם דמותו וצורתו המופלאה של הרב אלישיב, בשעה שהיה מוסר שיעור בגמרא. "אפשר לספר רבות על הרב אלישיב והשיעורים המפורסמים שלו. יש הרבה מאוד תובנות שלמדתי מאותם שיעורים, מצורת ההנהגה שלו, והיחס שלו לעניינים שונים, בל אני רוצה לספר על שיעור מאוד מאוד מיוחד שלמדתי ממרן זצ"ל, וזה לא שיעור בגמרא, אלא שיעור ב"איך מלמדים גמרא לתלמידים". "משתתפי השיעור היו אנשים מכל גווי הקשת. לא היו שם משתתפים רבים, ישבו כ-30 או 35 אנשים בסך הכל. זה לא שיעור קטן אבל גם לא שיעור מאוד גדול. "חלק מהמשתתפים היו לומדים קודם לכן את הגמרא הדק היטב, וכשרן הגרי"ש היה מוסר את השיעור הם היו 'מתנפלים' עליו עם שאלות כבדות משקל, שאלות שנוגעות לשורשי הסוגיא לכאורה.

את הסיפור הבא שמענו מפיו של הגאון רבי מתתיהו גרוסמן שליט"א, ראש ישיבת נדבורנה לצעירים, במהלך שיחה שקיימנו עמו לגיליון של עלון 'בית היין', ומפאת התועלת הגדולה שיכול הסיפור להביא לכל מלמד ומחנך, הפרדנו אותו מהשיחה הארוכה שגם היא בפני עצמה מלאה בתוכן מרתק ומחכים מאוד. וכך סיפר לנו ראש הישיבה:

"במשך שנים היה לי מנהג טוב שנהגתי בעצמי: בכל פעם שהייתי עובר בשעות אחר הצהרים באזור של שכונת מאה שערים, הייתי שם פעמי לעבר בית מדרשו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, פותח שם ספר ולומד עד שהחל שיעורו של מרן. לפעמים חיכיתי שעה, לפעמים שתיים וגם יותר, ובלבד שאזכה לשמוע שיעור מפי גדול הדור. "היה זה מחזה מפעים, לא פעם הבאתי גם את הילדים שלי,

ההתקפות האדירות שהביאו עליו מכל עבר, הוא חזר וקרא שוב את דברי רש"י, מול הטענות והניסיונות להתנצח איתו, הוא הניד ידו בביטול.

"אבל כשיהודי אמר לו "אני לא מבין, אם אפשר להסביר לי עוד פעם", הוא לא חשב פעמיים. הוא פשוט דפדף אחורה והסביר עוד פעם!!!".

זה בעצם נתן לי להבין יסוד מאוד מאוד חשוב בהרבצת תורה. כשתלמיד אומר לך "לא הבנת", זאת השאלה הכי חזקה! זאת השאלה הכי טובה! זאת השאלה הכי מבריקה!

"אם אתה הופך לחסר סבלנות, ומסביר לו במהירות וברגז את מה שהוא לא הבין בפעם הראשונה כשהסברת עם כל הלב, נראה לך שיש סיכוי שהפעם הוא כן יבין?"

"לא הקפדן מלמד! מי שרוצה ללמד לאחרים צריך שתהיה לו סבלנות. לא חייבים לענות על כל שאלה, לא חייבים להתווכח עם כל טענה, לא חייבים להתלהב מכל סברה שאומר תלמיד,

אבל כן חייבים להסביר שוב ושוב ולמי שלא הבין, כי אם אתה לא מסביר למי שלא הבין, אי אפשר לקרוא לך מרביץ תורה. אפילו פוסק הדור, בשיא תפארתו, בזקנותו המופלגת, כשכל העולם כולו חל מפניו, כשכל פוסקי ההלכה ברחבי העולם שיחרו לפתחו לשמוע את מוצא פיו, ולפעמים היו צריכים להמתין ימים

ושבועות עד שיהיה לו זמן אליהם, כשאחד התלמידים לא הבין משהו, הוא הסביר לו בסבלנות, ברוגע, במאור פנים, לאט לאט, בשפה ברורה ובנעימה, עד שהתלמיד הבין את הדברים.

יש כאן מוסר השכל מאוד חזק, ואני חשוב שכל מלמד, מגיד שיעור, ראש ישיבה, כל מרביץ תורה צריך לדעת את זה ולהפנים את זה.

"בחלק גדול מהמקרים מרן זצ"ל לא היה מתייחס לשאלות הללו. לפעמים הוא היה מתעלם, לפעמים היה מניד ידו לאות כי זאת לא שאלה בכלל, ולפעמים פשוט היה מחייך למשמע השאלה, וקורא שוב את הרש"י, כאומר: איני יודע מה אתה רוצה, זה לא מה שרש"י אומר, תקרא שוב את רש"י וכל הבעיות ייעלמו כלא היו...

"באחד הפעמים, היה זה כשמרן זצ"ל כבר היה בן 98 כמדומני, הוא מסר שיעור במסכת פסחים, ותוך כדי השיעור פתח שולחן ערוך 'אורח חיים', והקריא קטע מאוד מעניין ומאוד ארוך מתוך ה-'אבן העזר'. זה היה חריג יחסית, בוודאי לאותן שנים, מרן זצ"ל הקריא והסביר באריכות במשך קרוב לעשר דקות, והסביר את המחלוקת במקום בין ה'אבן העזר' והגרעק"א.

"והנה קם אחד מהמשתתפים בשיעור, דופק על הטנדר כדי להסב את תשומת לבו של מרן הגרי"ש אלישיב אליו, ואומר: "אני מבקש אם הרב יכול להסביר שוב את כל הקטע הזה ב'אבן העזר', לא הבנתי מה שהוא אומר..."

"אני עצמי ממש הסמקתי מבושה, התביישתי עבור אותו אדם שנעמד ככה מול גדול הדור, הרב שעיני הדור כולו נשואות אליו, ואומר לו "לא הבנתי...", "שהרב יסביר עוד פעם". מה זה? זה היה נראה לי כחוצפה, ובוודאי לא כמעה שמביא כבוד לבעליו.

"אבל אז למדתי את השיעור הכי חשוב שלמדתי מכל השיעורים שבהם השתתפתי. מרן זצ"ל דפדף בחזרה לתחילת הקטע, והתחיל לקרוא מההתחלה, לאט, בסבלנות, מתאמץ להגביה את קולו שישמעו אותו היטב, ומסביר כל מילה כמו שמסבירים לילד קטן, כדי שהפעם ההסבר יהיה ברור ושהשואל יצא מכאן כשהוא מבין היטב את דברי 'אבן העזר'.

"מול השאלות הקשות שהכינו טובי הלומדים, הוא חייך. מול

כשהאדם מתמודד עם חינוך בנו, והוא עומד ושואל: מה הדבר הנכון לעשות? מה אגיד לו? את מי אוכל לשאול מה להגיד לו? יש מי שאמר לי דווקא להגיד לו, והשני אמר לי - חס ושלום אל תגיד לו מאומה! בגיל כזה, אם תאמר לו אפילו דבר אחד, ה' ירחם...

הגה"ח רבי שמועון שפיצר שליט"א בעצה טובה בעניין חינוך וקשיים

שגם קושייתו מתיישבת לו. כי כאשר מדליקים את האור מכל הצדדים, נכנס אור גם לחדר החשוק, וכשנכנס בו אור, יכולים כבר למצוא איך להאיר אותו. אף כאן, כאשר יש לו לאדם פניות בחייו שאינו רואה בהם אור, והוא מתלבט מה לעשות בהם, עד שאינו יודע אפילו מי הוא זה ואיזהו אשר יוכל לפשוט לו את ספיקו, פעמים הרבה הדבר הנכון הוא שירבה לעסוק בעשה טוב, כלומר באותם חלקים המובנים לו, ולפתע יגלה שגם החלקים החשוכים מתחילים להתבהר לו, כי האור המאיר סביב סביב, נכנס לאותם מקומות והאיר אותם.

יש והאדם מתמודד עם דבר מה שמפריע לו בחייו, כגון חוסר בהירות בענין הפרנסה, או איזה סיבוך בענין שבין אדם לחבירו וכיוצא באלה, והוא מחפש עצה איך להתנהג באותו ענין. יתכן מאוד שעליו להשוותו לסוגיא מוקשית בש"ס, והרי כשהאדם עוסק בסוגיא והוא נתקע בקושיא עצומה שאינה נותנת לו להתקדם גם לאחר שכבר התבונן הרבה עם החברותא, הרבה פעמים הדבר הנכון הוא להניח את הקושיא בצד ולהמשיך הלאה עד סוף הסוגיא ולסכם את הדברים מתחילתם לסופם. ולאחר שיתענג על כל מה שהבין ויקבל בהם בהירות, יגלה פתאום

הרי לא למדתי שום קורס, ואף אחד לא הכין אותי ולא אמר לי מה לומר לו. אך הכלל הוא שכאשר האדם מלא באור, האור מתפרץ החוצה ונשפך ממנו ומאיר אחרים, לא מפני שהחליט לעשות כך, אלא הוא נעשה ממילא.

מלא עצמך בעשה טוב

נמצא שעליך לעבוד על עשה טוב. הכנס בעצמך אמונה, שמחה, תורה, תפילה, חסד וכו', וזה יועיל גם לענין כל המקומות החשוכים. כי כך סידר הקב"ה את התורה, שאם יש לו לאדם ענין של סור מרע, ישקיע בעשה טוב, ולאט לאט הטוב יפרוץ את הגבולות וישקה את המקומות החשוכים וממילא יסתלק הרע. כך הוא בכל התחומים שבחיי האדם. פעמים הרבה כל כך האדם מיזאש לגמרי מאיזה ענין, ולא מפני שיש לו נטייה להתייחס, אלא מפני שהוא אדם הרואה את המציאות כפי שהיא, והחליט לאחר עשרים וחמש שנה שניסה לעבוד על זה, שאין לו פתרון אמיתי. עם כל זה עשה טוב הוא עצה לכל, כי בעשה טוב אתה מכניס את הקב"ה לאותו קושי, וכשהוא נכנס, הוא נכנס לכל החורין וסדקין ודברים מתחילים להשתנות. זו היתה ברכתו של יעקב אבינו: תשקיע עוד ועוד בעשה טוב, באמונה, בשמחה וכו', ותראה שיש לזה כוח גדול להאיר את כל תחומי חיך (מתוך עלון הביניי ויחי תשפג)

דוגמא לדבר: יש לך אדם שלא נולד עם הכשרון להיות מחנך והוא מכיר בזה, ועכשיו כשהוא צריך לחנך את בניו, אינו יודע כדת מה לעשות, והוא עומד ומתלבט: מה עלי לעשות? איני יודע מתי אני מחויב להגיב ומתי אסור לי להגיב, אם איני מגיב הוא מתדרדר כלפי מטה, אז אני מנסה להגיב, הוא מנהל כנגדי מלחמת חרמה... איני יודע מה לעשות... יתכן שאדם כזה לאחר שימלא את עצמו כל כך בעשה טוב, ייצא ממנו "גוט ווארט" אשר ישפיע על נפש הילד כפי ששום דבר אינו יכול להשפיע עליו. וכפי שדוד המלך ע"ה העיד על עצמו שהיו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש. בהיותו מלא כל-כך באור, האיר מוחו עד לרגליו וכך הגיע לאן שהיה צריך להגיע. יש והאדם מנסה לתקן איזה מכשיר שהפסיק לפעול, הוא מנסה מכאן, מנסה משם, ולפתע המכשיר חוזר לפעול. כששואלים אותו מה עשה, הוא עונה: איני יודע, משמתי מכל עבר ופתאום הוא חזר לפעול. אף כאן כשהאדם מתמודד עם חינוך בנו, והוא עומד ושואל: מה הדבר הנכון לעשות? מה אגיד לו? את מי אוכל לשאול מה להגיד לו? הלא גם כששאלתי קיבלתי שתי דעות, יש מי שאמר לי דווקא להגיד לו, והשני אמר לי - חס ושלום אל תגיד לו מאומה! בגיל כזה, אם תאמר לו אפילו דבר אחד, ה' ירחם... ובכן, מה אעשה? יתכן שביום מן הימים יראה שבנו תפס את עצמו וחזר להאיר, ואז יגלה שהמילים שהתחיל לומר לו, קולעים למטרה ומאירים את נפשו. והוא עצמו יתפלא - היתכן?

סיפור קטן ששמעתי, והוא שווה שיתוף: קבצן ישב בתחנת הרכבת יום אחרי יום; כפוף, לבוש קרעים, לצדו צלחת נחושת בעבור מתת-ידם של העוברים ושבים, ובידו - שלט

הרב ד"ר עוז מרטיין על מילה שאומרת הרבה

אבל -

מהרגע בו הוסיף האיש את שתי המילים לשלט והלך לדרכו, חל מפנה דרמטי!

פסיעות ממהרות נבלמו שוב ושוב ליד מקום מושבו של הקבצן העיוור, ומטבעות צלצלו שוב ושוב בצלחת הנחושת שלו. עכשיו כבר היה הקבצן העיוור סקרן מאוד: מה הן שתי המילים, שתי מילים בלבד, שחוללו את השינוי הלא מובן הזה? כששוב עצר מישהו לידו, לא התאפק הקבצן ושאל אותו: "הי, בן אדם, מה כתוב על השלט שלי?"

האיש הקריא: "כתוב עליו כך: 'אביב עכשיו, ואני עיוור'."

שתי מילים.

בעצם, לא.

אלו לא שתי המילים. זה העולם הענק של הרגש שהן הקימו שם, מול עיניהם של העוברים ושבים. אלו כל המשמעויות

סיפור קטן ששמעתי, והוא שווה שיתוף:

קבצן ישב בתחנת הרכבת יום אחרי יום; כפוף, לבוש קרעים, לצדו צלחת נחושת בעבור מתת-ידם של העוברים ושבים, ובידו - שלט.

על השלט נכתבו שתי מילים: "אני עיוור".

מאות אנשים עברו לידו בכל יום. רק מעטים מהם שמו לב לקבצן העיוור. רק מעטים מתוך המעטים הללו הטילו מטבע לצלחת שלו.

יום אחד עצר מישהו ליד הקבצן.

"אדוני", הוא שאל, "האם אני יכול להוסיף שתי מילים לשלט שלך?"

הקבצן הסכים, בלי להקדיש מחשבה רבה מדי לבקשה המוזרה הזו. אולי היתה זו הידיעה שאף אחד ממילא לא מתעניין בשלט שלו, שהפכה אותו לאדיש כל כך.

הנלוות לכל אחת מן המילים, והמשמעויות שמתקבלות מן הצירוף שלהן זו עם זו.

כי מילה היא לא רק הברות ועיצורים - מילה היא קפסולה של רגשות ומחשבות, תפיסות ודעות.

וכשאנחנו בולעים את הקפסולה הזו, משתחרר לתוכנו כל התוכן שהיה בתוכה, ומשפיע על תהלוכות חיינו.

עכשיו, כשאנו מודעים לעובדות הללו, בואו נדבר על שני ביטויים, כל אחד מהם בן שתי מילים בלבד -

ביטוי א': לא יכול.

ביטוי ב': לא רוצה.

ההבדל בין שני הביטויים נראה אולי זעיר, אבל זה רק ההבדל החיצוני.

אם נפרק את הקפסולות הסמנטיות הללו, נגלה שההבדל בתוכן שהן מכילות - הוא אדיר.

ביטוי א' אומר כך: יש כאן משהו שאני סובר שהוא חיובי, ואני רוצה לבצע אותו, אבל אני קטן וחלש מכדי לעשות זאת.

אין לי את היכולת ואת העצמאות לבחור. רצוני אינו רלוונטי, שכן אין לי אופציה לשלם שום מחיר כדי לבחור בעשייה הזו. לא יכול!

ביטוי ב' אומר דברים שונים בתכלית. הוא אומר: יש כאן משהו שאני סבור שהוא לא חיובי בעבורי, ויש לי כוח להחליט ויכולת לבחור שלא לבצע אותו.

אמנם, אם ארצה אוכל לעשות זאת - אבל יש לי אלטרנטיבות, ואני חזק ועצמאי מספיק כדי לבחור במה שטוב לי.

ייתכן ואני טועה. אולי אחרים סבורים שהפעולה המדוברת כן רצויה וכן חיובית. אבל לי יש מספיק חוסן ורוחב כתפיים כדי לקחת אחריות על ההחלטה שלי גם אם היא מוטעית, ולא לעשות את מה שאני לא רוצה.

שתי מילים והבדל מדהים, לא?

באיזוהו מקום - האדם הוא רצוננו. הרצון מבטא את ה'אני' הכי אותנטי שלנו.

אם נלכד את כל מרכיבי האישיות שלנו; הדעות, התכונות, המחשבות, ההיסטוריה, החלומות - כשנזקק את כל אלה, יישאר בידינו הרצון: מה אנחנו רוצים עכשיו, או מה אנחנו רוצים באופן כללי.

כשאנחנו מכוונים את עצמנו לתדר של הרצון, ומבצעים דרכו את הבחירות שלנו - אנחנו מנכיחים את עצמנו במלוא העוצמה.

לעומת זאת, כשאנחנו פונים לאפיק של 'יכול' או 'לא יכול' - אנחנו מגמדים את הנוכחות שלנו במרחב הבחירה. אנחנו הופכים להיות מנוהלים, חסרי אונים; אנו מדכאים את העוצמה הפנימית

שלנו.

למעשה, כמעט ולא קיים דבר שאנחנו לחלוטין לא יכולים לבחור בו. מה שכן, ייתכן שהבחירה תגרור מחירים כבדים, שאנחנו לא מוכנים לשלם.

לכן, כשאתם עומדים מול שאלת 'לעשות או לא לעשות', נסו לחדד את נקודת הרצון שלכם בנושא:

מה אני רוצה בקשר לעניין הנידון? מה אני לא רוצה?

האם אני רוצה לצאת לנופש - למרות המחירים הכבדים שהוא ידרוש ממני מבחינה כלכלית ומשפחתית, או שאני לא רוצה לשלם את המחירים הללו?

האם אני רוצה לישון עוד שעתים בבוקר - או שאני רוצה להספיק דברים חשובים שיתנו לי הרגשה של אדם שאינו עצל, נגרר ונקוף-מצפון?

אלו השאלות שצריכות להישאל.

את השאלה "האם אני יכול", תמחקו מהפרוטוקול. כן, אתם יכולים!

מילון מונחים:

רוצה - ביטוי של היותי קיים ובעל כוח בחירה.

ככל שיש לי יותר רצון ובחירה, אני יותר 'קיים'.

יכול - הערכת מצב הקשורה למציאות כפי שאני תופס אותה. סיכום מצב האנרגיה שלי בהיבטים שונים.

משהו לקחת לדרך:

ככל שנאפשר לעצמנו לרצות יותר, ולפעול על פי הרצונות שלנו -

נשפיע לטובה גם על הסביבה שלנו.

האנשים שסביבנו, שיראו את העוצמה שלנו לפעול מתוך רצון,

ירגישו שגם הרצונות שלהם לגיטימיים ושווים התבוננות.

נוכל להעצים את תחושת הקיום והערך של היקרים לנו,

על ידי שנתרגל לפנות אל כוח הרצון שלהם.

במקום לשאול אותם: "האם אתם יכולים", נבחר בשאלה: "האם אתם מעוניינים?"

משפט כוח:

כל אי-רצון מתחיל ברצון שלא לשלם מחירים.

(פרק מתוך הספר 'רגעים של כוח'. ד"ר עוז מרטין פסיכותרפיסט בעל שם שספריו יצאו בהמדרות רבות. לרכישת הספר ולקבלתו במשלוח לבית ניתן להתקשר: 058-7676321)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הבוקר, בעודי מברך ברכות השחר, התעוררה לי שאלה, כמה מופלאה היא מערכת השמיעה: מדוע לא נתקנה על כך ברכה מיוחדת?

מוזמין לקריאה - הכל על מערכת השמיעה - מה רבו מעשיך ד'

אותו בהתאם לתדר של הקול ולעוצמתו.

- לצידו הפנימי של עור התוף מחוברת עצם קטנה, אליה מחוברות שתי עצמות קטנות נוספות. אלה הן העצמות הקטנות ביותר בגוף האדם והן מכונות 'עצמות השמע'. רעידות עור התוף מניעות את עצמות השמע הזעירות, והעצם האחרונה בשרשרת עצמות השמע מחוברת אל האוזן הפנימית. שם מצוי חלק הקרוי 'הקוכלאה', ובו גלי הקול הופכים לשדר המועבר ישירות אל המוח.

אבל למה יש לנו שתי אוזניים?

הסיבה לכך היא פשוטה: באמצעות המיקום הכפול של האוזניים, בשני צידי הראש, מתאפשר לנו לזהות את מקור הצליל. רעש המגיע מימין נקלט באוזן הימנית ורק לאחר שְׁבָרִיר שְׁנֵי־בְּאוֹזֵן השמאלית. המוח מסוגל לזהות את פער הזמנים בשתי האוזניים ולזהות את הכיוון ממנו הגיע הצליל.

וכעת, למספר נקודות עניין:

- אם נתבונן לרגע, נגלה כי במידה רבה אנו חווים את החיים באמצעות השמיעה: צלילי טפטוף הגשם, משב הרוח, מפץ הגלים ועוד.
- האוזן מסוגלת להבחין בין 7,000 (!) גוונים של קול, ומאפשרת למוח למקם את מקור הצליל.
- אחד הפיתוחים פורצי הדרך בתחום הרפואה בעשור האחרון, הוא שתל השבלול. זהו למעשה שתל אלקטרוני שמוחדר אל האוזן הפנימית ויכול להחזיר את השמיעה לחלק גדול מהאנשים הסובלים מחרשות מולדת או נרכשת. כיום ניתן להתקין שתל שכזה בילדים הנולדים עם ליקוי שמיעה כבר בהיותם בני מספר חודשים, ולאפשר להם לרכוש מיומנויות שפה רגילות.

לאחר שהבנו עד כמה מופלאה היא המערכת הזו, מערכת השמיעה, מתעצמת עוד יותר השאלה: מדוע לא נתקנה על כך ברכה מיוחדת?

יש מתרצים, שעל הראיה מברכים משום שהחוש הזה מתחדש מידי יום כאשר אנו פוקחים את עינינו בבוקר, בשונה מחוש השמיעה אשר פועל גם בשעה שאנו ישנים (עובדה שאנו

הבוקר, בעודי מברך ברכות השחר, התעוררה לי שאלה. הגוף שלנו - זה שאיתו אנו קמים מדי בוקר ונשכבים לישון מדי לילה - נראה לנו פועל ומתפקד כמובן מאליו. אנחנו לא מקדישים למערכת הנפלאה הזאת מחשבה מעמיקה. אבל ככל שהטכנולוגיה מתפתחת והמדע צועד קדימה, רק הולכים ומתבררים יותר המימדים המדהימים של המכונה הזאת הקרויה 'גוף האדם'. אנחנו מגלים כמה היא מורכבת, מפותחת, ומשוכללת במידה שלא תיאמן.

ההודיה על חלק מהמערכות המדהימות של הגוף, באה אפוא לידי ביטוי בברכות השחר: "ברוך אתה ה'... פוקח עיוורים", "ברוך אתה ה'... זוקף כפופים" ועוד.

והנה, אחד מפלאי הגוף הוא חוש השמיעה. החוש החשוב הזה מאפשר לנו לתקשר עם העולם שמסביבנו, לפתח קשרים, ללמוד ולהבין אחרים. חז"ל כבר הצביעו על כך שמדובר באחד החשובים שבהם: "חירושו - נותן לן דמי כולו" (בבא קמא פ"ה ע"ב). כלומר, אדם אשר גרם לחברו לאבד רח"ל את חוש השמיעה, איבד כביכול את כל ערכו וישלם לו בהתאם.

אם נביט רגע על בעלי החיים נגלה שישנן חיות, כדוגמת העטלף, אשר מנהלות את כל חייהן רק באמצעות חוש השמיעה. חוש הראיה שלהן חלש מאוד, והם מפצות על החסר אך ורק באמצעות חוש שמיעה מפותח במיוחד.

מדוע אם כן לא נתקנה ברכה גם על השמיעה? מדוע מודים ומברכים על 'פוקח עיוורים', ולא על 'משמיע חירשים'?

לפני שנמצא את התירוץ לשאלה זו, יצאתי ללמוד על קצה המזלג אודות חוש השמיעה:

- מערכת השמיעה שלנו מחולקת לשלושה חלקים מרכזיים: האוזן החיצונית (שכוללת גם את האפרכסת ותעלת האוזן), האוזן התיכונה (האמצעית) והאוזן הפנימית.
- האוזן החיצונית מורכבת מהאפרכסת, שתפקידה העיקרי לכנס את הקול ביעילות אל עור התוף. תפקיד נוסף של האוזן החיצונית הוא שמירה על שלמות עור התוף והבטחת מעבר נקי של הקול אל עור התוף.
- עור התוף הוא קרום המפריד בין האוזן החיצונית לבין האוזן התיכונה. על גבי הקרום הרגיש הזה מכים גלי הקול ומרעידים

מתעוררים על ידי רעש חזק...).

בשם הרב מבוטשאטש זצ"ל ראיתי תירוץ מופלא במיוחד: משום שהחטא הקדמון אירע על ידי חוש השמיעה, כפי שנאמר בפרשת בראשית: "ולאדם אמר, כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו, ארורה האדמה בעבורך, בעצבון תאכלנה כל ימי חיך". הרי שצמחה תקלה לדורות עולם

על ידי השמיעה, ששמע אדם הראשון לקול אשתו, על כן לא ראוי לברך ברכה מיוחדת על חוש השמיעה. אבל עם כל זאת, עלינו לזכור את החוש הנפלא הזה ולהודות עליו בכל יום ויום בתוך תוכנו או במילותינו שלנו. ובעקבות הפירוש האמור, צריכים אנו גם לוודא שהשימוש במערכת השמיעה נעשה באופן הראוי וכפי רצון הבורא יתברך.

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

כתב היד שנותר על כרך מסכת נדרים בשנות השואה האיומה על הזכות ללומדה ולסיימה

נדרים דף צא

סיום מסכת נדרים

בדף הסיום של מסכת זו - מסכת נדרים, לצד רישומו הראשון בכותבו: "א' תרומה תרצ"ג, עזר לי השי"ת וסיימתי מסכת נדרים אודה לא"ל בלב חוקר שזכיתי לזה", רושם רבי יעקב את הקורה עמו בלימוד המחזור השלישי, כשהימים הם ימי האימה והזעם... וכה הם דבריו המרטיטים הממיסים כל לב:

"ב"ה אבקש מאדון כל העולמים שימחול לי בסליחה גמורה על מה שלא למדתי מידי יום ביומו את הדף היומי כמו רגילות שלי, כי חלילה לא במרד ובמעל עשיתי זאת, אלא אנוס הייתי מחמת הרדיפות של הרשעים יש"ו שהיו רצונם להגלות אותי עם כל ב"ב תלינה בגלותי לדאבון נפשי עם שאר אחינו בני ישראל, ומחמת צרות וצרות שונים שנגעו בי לא הי' לי פנאי ללמוד.. כי טרוד הייתי להציל אותי עם כתב תעודות".

בפתיחה למסכת נזיר באותו כרך בודד וישן כותב רבי יעקב לצד דבריו: "בג' תרומה תרצ"ג התחלתי ללמוד מסכת נזיר". כמו כן אף כתב את הקורה עמו במחזור השלישי ללימוד הדף היומי. היו אלו ימי דם ותמרות עשן, וכה הם דבריו המרגשים:

- "ב"ה סיגעט תש"ב לפ"ק אור ליום א' וארא

עכשיו התחלתי ללמוד מסכת זו בעזרת השם הגדול והנורא פעם שנית, ומי יתן יהי' שאזכה להיות תחת צל קורתך, ללמוד ולסיים מסכת זו, כי במצוק העתים הללו לדאבון נפשינו אין אדם יודע מה ילד רגע".

אצל אותו יהודי יקר הבקשה בסיומה של מסכת - "כשם שעזרתני לסיים מסכת זו כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם וללמוד וללמד..." מקבלת משמעות אחרת. ובסיום מסכת נזיר, כשסיים רבי יעקב את המסכת רושם הוא בתוך שורות הגמרא בין "ורב שלום בנייך" המסיים את מסכת נזיר, לבין הבקשה המיוחדת "הדרן עלך מסכת נזיר", את המילים

כרך גמרא שמספר את סיפור אהבת התורה של יהודי אחד שלא זכה לחמוק משנות הזעם.

כרך בודד של ש"ס תלמוד בבלי - מסכת נדרים, נזיר סוטה, נותר מכל ספריו של רבי יעקב ב"ר ברוך ריעדנץ הי"ד, תושב העיר סיגעט שבטרנסילבניה.

רבי יעקב ביקש לחרוט עלי נייר למזכרת נצח את מאורעותיו בשנות הזעם הנוראיות כשמחוץ שיכלה חרב וחללים נפלו בכל רגע. רושם רבי יעקב בביטחון גמור בין דפי המסכת, כי למרות כל הרדיפות הנוראיות כולו הודיה ליושב במרומים שהצליח בידו להמשיך וללמוד את הדף היומי במסתרים, ואף לסיים מסכת ועוד מסכת. מעיון בכתובים ניכרת דמותו של יהודי קדוש שנתן דרור לרגשותיו, ופותח בפנינו צוהר מאלף ומרטיט, מסירות נפש ללימוד הדף היומי מהי, ועד היכן מגיע עומק רצונו של יהודי לעמוד ולהתמיד בלימוד הדף היומי.

בפתח המסכת כותב רבי יעקב את הודאתו ליושב במרומים שזיכהו להתחיל ולסיים מסכת זו בשנת תרצ"ג בעיר סיגעט. אלא שבבואו לרשום את לימודו בפעם השנייה במחזור השלישי של הדף היומי, היה זה בשנת תש"א בעיצומם של ימי התופת והמלחמה, וכה רושם רבי יעקב בעמוד הראשון של מסכת נדרים: **"מי אנכי שאזכה להודות לד' כי עפר אני בחיי, ורימה ותולעה אחר מיתתי, ובפרט לך דומיה תהילה, אבל לעצור במילים מי אוכל? הפעם אודה לד' בכפליים, כי זה פעם שנית שזכיתי להתחיל בש"ס ללמוד מסכת נדרים, וד' היה לי בעזרי ועשו לי ניסים ונפלאות, ואקוה שגם מכאן ולהבא יהא ד' בעזרי... כה דברי השפל והמדוכה ביסורים בכפליים שאי אפשר לפורטם וקמיה שמיא גליה, העותר והמצפה בכל רגע ורגע לישועה בתוך שאר ישראל... יעקב ב"ר ברוך ריעדנץ סיגעט א' שלח תש"א".**

הבאות שממסות את הלב:

"ב"ה אודה לד' בכפליים על שזכיתי היום פעם שנית לסיים מסכת נזיר, אבל אבקש סליחה מרבון העולמים למחול לי על מה שלא למדתי מסכת זו בעיון כמו שאר המסכתות, כי לדאבון נפשי במצוק העיתים הללו כשישראל נרמסים תחת הרשעים בעפר האדמה, לא היה ביכולתי לצמצם את החושים..."

בתחילת לימודו את מסכת סוטה, לצד רישומו אודות לימודו הראשון במחזור הלימוד של הדף היומי: "היום הזה ח' ימים בחודש אייר א' אחרי תרצ"ג התחלתי ללמוד מסכת סוטה, אקוה שגם מכאן ולהבא יהי הי"ת לי בעזרי שאזכה לסיים במהרה מסכת זו בלי ביטול...", רושם רבי יעקב את קורותיו בלומדו את המסכת בפעם השניה, בהיותו בגיא צלמות:

"ב"ה ל"ג בעומר תש"ב סיגעט

ביום זה זכיתי להתחיל מסכת זו פעם שנית, ואודה ה' בכל לבב בעבור מתנה גדולה כזה. יעזור לי השי"ת שאזכה להיות בבית

מתוך שלום ושלוה ואזכה ללמוד ולעשות מתוך פרנסה והרחבה, והעושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום על כל הארץ, ונלמד במהרה, כי במצוק העתים הללו והרדיפות שנפלו על ישראל לדאבון נפשינו חיל ורעדה יאחזון בכל רגע ורגע... הצעיר והשפל הכותב בלב נשבר ונדכה יעקב ב"ר ברוך ריעדנץ..."

כהרגלו במסכתות הקודמות, רשם רבי יעקב ברטט עלי נייר את רשמיו בהודאתו ליושב במרומים עם הגיעו לסיום המסכת... אך בסיום מסכת זו - מסכת סוטה - לא רשם רבי יעקב דבר. נדמה כי למרות עוז תעצומותיו ורצונו החד לסיים וללמוד את הדף היומי כולו, ולהגיע לסיום הש"ס כולו, לא זכה לכך ככל הנראה, ונעקד על קידוש ה' יחד עם רבבות מאחיו ואחיותיו, גיבורי החיל, הי"ד.

אשרי העם שככה לו. אשרי העם שתורתו נוסכת בו חיי נצח. (הרה"ח ר' מרדכי וינשטוק)

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

מה נכלל בחובת נקיון הגוף לתפילה?

מרגיש שום צורך לנקביו, רשאי להתפלל, ואינו צריך לבדוק את עצמו כלל.

והלוקה בקלקול קיבה, ואינו נצרך לנקביו כלל, אך יודע כי במהלך התפילה יצטרך לנקביו באופן שלא יוכל להמתין עד שיעור הילוך פרסה - יש שהורה, שבמקרה שאם ימתין עד שיתרוקן גופו לחלוטין יחלוף זמן תפילה, רשאי להתפלל.

[שו"ע צב, א, ומשנ"ב א, ב, ה רח; בו"מ דרשו, 1 ו-13]

העומד להתפלל שמונה עשרה, ומרגיש בעצמו שצריך מעט לנקביו, לגדולים או לקטנים, לא יתפלל בטרם יבדוק עצמו אם הוא אכן נצרך לנקביו.

ואם אכן נצרך לנקביו - אסור בתפילה עד שינקה את גופו, ואף אם בשל כך יפסיד את התפילה בציבור; אולם, במקרה שאם יתעכב יעבור סוף זמן התפילה, והוא מסוגל להמתין עד שיעור הילוך פרסה' (ראה להלן) - יתפלל לפני נקיון גופו. ומי שאינו

באיזה מקרה נחשבת תפילת שמונה עשרה ל'תועבה'?

ואם אינו מסוגל להמתין כשיעור זה - תפילתו נחשבת לתועבה. ומלבד עצם האיסור בתפילה באופן זה, הריהו עובר על איסור ברכה לבטלה בכל ברכה וברכה.

ואם נצרך לקטנים - נחלקו הפוסקים אם צריך לשוב ולהתפלל, ויש שהורה, שיתפלל ויתנה שאם אינו חייב להתפלל, תהא התפילה נדבה (ראה במקורות).

[שו"ע צב, א, משנ"ב ב-ד, וביה"ל ד"ה היה, ד"ה וצריך, וד"ה שיעור; בו"מ דרשו, 2; וראה שו"ע קז]

כאמור, הנצרך לנקביו אסור בתפילת שמונה עשרה. ואם עבר והתפלל - אם בתחילת התפילה היה מסוגל להמתין במשך הליכה של שבעים ושתיים דקות ללא עשיית צרכיו, יצא ידי חובתו. ושיעור המתנה זה מכונה 'שיעור הילוך פרסה'.

ואף באופן שידע כי יכול להמתין במשך שבעים ושתיים דקות ללא הליכה, עליו לשער מה היה קורה אילו היה הולך במשך שבעים ושתיים דקות - האם היה מסוגל להמתין?

מה דינו של הנצרך לנקביו בשעת הלימוד?

יש אומרים, שמותר לחשוב בדברי קדושה. ובדיעבד, אם קרא קריאת שמע, או בירך איזו ברכה - אינו צריך לקרוא ולברך שנית. ואם התעורר לאדם צורך לנקביו לאחר שכבר התחיל לעסוק בדברי קדושה - רשאי לסיים את הענין שעוסק בו, כגון קריאת שמע וברכותיה, הלל, קריאת התורה, ברכת המזון, או ענין מסוים בלימוד.

[שו"ע צב, א, משנ"ב ו-ט, וביה"ל ד"ה אפילו, וד"ה קורא; בו"מ דרשו, 6 ו-9]

כאמור, הנצרך לנקביו, אף במידה כזו שמסוגל להמתין עד שיעור הילוך פרסה' - אינו רשאי להתפלל שמונה עשרה בטרם ינקה את גופו. ונחלקו הפוסקים אם רשאי להתחיל לעסוק בדברי קדושה אחרים, דהיינו, קריאת שמע, ברכות, או דברי תורה; ובשעת הצורך, כגון שעלול להפסיד שמייעת 'ברכו', ניתן להקל. ואם נצרך לנקביו במידה כזו שאינו מסוגל להמתין עד שיעור הילוך פרסה - אסור לכל הדעות להתחיל לעסוק בדברי קדושה;

* המתפלל שמונה עשרה צריך להיות חגור באבנט ('גאָרְטל'), משום שיש בכך תוספת נוי ללבושו. ויש אומרים, שרק החגור באבנט במשך היום, חייב בכך גם בשעת התפילה; ויש אומרים, שראוי לכל אדם להיות חגור באבנט בשעת התפילה.

* המתפלל שמונה עשרה צריך להיות לבוש באופן שבו לא היה מתבייש לעמוד לפני אדם חשוב. ומסיבה זו, הלוכשים תדיר כובע וחליפה, חייבים ללבושם גם בשעת התפילה.

* בזמננו אסור מן התורה לשהות בגילוי הראש אפילו שניות ספורות. ואם מגלה את ראשו לצורך ניקיון הראש וכדומה - אין איסור בדבר.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

לאיזה כיוון צריך לכוון באמירת 'פְּרָכוּ'?

שצריך לכוון לכיוון שאליו מתפללים; ויש אומרים, שניתן לכוון לכל כיוון שהוא.

ומנהג בני אשכנז, שגם הציבור כורעים בשעה שעונים 'ברוך ה' המבורך', ויש סמך למנהג זה מהכתוב בספר דברי הימים: "וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל הַקָּהָל פְּרָכוּ נָא אֶת ה'... וַיִּבְרְכוּ כָּל הַקָּהָל לַה'... וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לַה'".

[בו"מ דרשו נז, 3]

בשעת אמירת 'פְּרָכוּ', ובשעה שעונים ל'פְּרָכוּ', צריך לעמוד, כדין אמירת 'דבר שבקדושה'. ויש שנראה מדבריהם, שהציבור אינם צריכים לעמוד עד לאחר שהש"ץ יסיים את אמירת "ברוך ה' המבורך לעולם ועד". ויש שנהגו ליישר את רגליהם בשעת אמירת 'פְּרָכוּ', כדרך שנוהגים ליישרן בתפילת שמונה עשרה ובקדושה.

ומנהג ישראל, שהש"ץ כורע בשעת אמירת 'פְּרָכוּ'. ויש אומרים,

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666